

FUNCIÓNS EXPONENCIAIS, LOGARÍTMICAS E A ANACOS

1. Funcións exponenciais

Unha función exponencial é aquela na que a variable x aparece nun expoñente. Son exemplos de funcións exponenciais: $f(x) = 3^x$ $f(x) = 1 + 2^x$ $f(x) = 10^{x+1} - 3$.

Polo tanto a función xeral sería $f(x) = a^{g(x)}$ onde a función está definida sempre que a función $g(x)$ o estea.

Un caso particular de función exponencial é a función exponencial natural, $f(x) = e^x$, importante polas súas numerosas aplicacións.

1.1 Función exponencial $f(x) = a^x$; con $a > 0$ e $a \neq 1$

As funcións exponenciais máis sinxelas son da forma $f(x) = a^x$ sendo $a > 0$ e $a \neq 1$.

As características xerais das funcións exponenciais son:

- Están definidas para calquera valor real da variable x . Polo tanto o dominio é todo $\mathbb{R}$.
- A variable y , toma valores positivos para calquera valor de x . Polo tanto a $Im f = (0, \infty)$
- Son continuas e sempre pasan polo punto $(1, a)$ e $(0, 1)$, cortando ao eixe OY no punto $y = 1$
- O eixe OX, isto é a recta $y=0$ é unha asíntota horizontal cara $-\infty$ se $a > 1$ e cara $+\infty$ se $0 < a < 1$
- Son crecentes se a base $a > 1$, e decrecentes se a base $0 < a < 1$.
- Son sempre convexas($\cup$), cóncavas para arriba.

Exemplo

Representa a seguinte función $f(x) = 2^x$

1º Dominio todo $\mathbb{R}$

2º $Im f = (0, \infty)$

3º Pasa polos puntos $(1, 2)$ e $(0, 1)$

4º Asíntota horizontal no eixe X, recta $y=0$

5º A base $a = 2 > 1$ é unha función crecente

6º Táboa de valores:

x	-2	-1	1
y	1/4	1/2	2

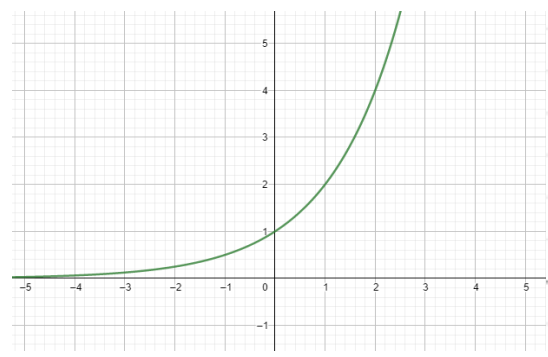

Ilustración 1: Exponencial

Para traballar ben coas funcións exponenciais é preciso coñecer e manexar as propiedades das potencias para poder calcular as imaxes dos valores que toma a variable x . Igual que o resto das funcións unha ferramenta importante para representar estas funcións é o GeoGebra, simplemente tendo activada a posibilidade de Calc.Gráfica poderase facer todas as gráficas seguintes:

GeoGebra Suite Calculadora Calc. Gráfica

Ilustración 2: Imaxe GeoGebra

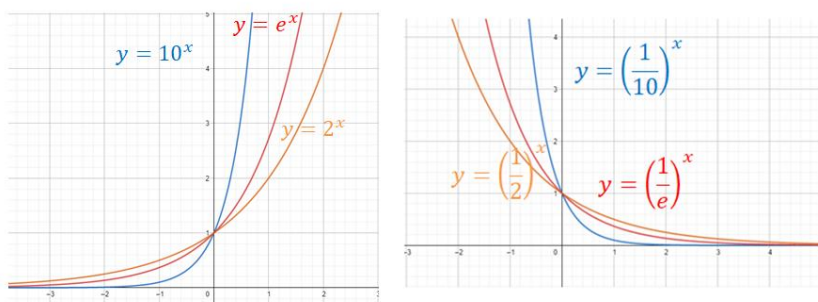

Ilustración 3: Exemplos de funcións exponenciais

Nas imaxes anteriores podemos ver as funcións exponenciais máis utilizadas. As gráficas das funcións da dereita son exemplos de funcións con base $0 < a < 1$, todas decrecentes. As gráficas da esquerda sons exemplos de funcións con base $a > 1$, todas crecentes. A característica en común é que todas cortan ao eixe OY no punto $y=1$.

1.2 Exemplos de funcións relacionadas coa exponencial

Na vida real este tipo de funcións exponenciais están presentes en moitas situacións de crecemento animal, económico,...mencionamos algunhas delas:

- A función $C(t) = C_0 (1 + r)^t$ da o capital acumulado ao cabo de t anos a un rédito anual r , para una capital inicial C_0 . Esta fórmula traballouse na unidade de matemática financeira e podemos ver que representa unha función exponencial.
- A desintegración de sustancias radiativas tamén se axusta a funcións exponenciais da forma $R(t) = R_0 e^{kt}$, con $k < 0$.

2. Funciones logarítmicas

Unha función logarítmica é aquela na que a variable x , atópase afectada por un logaritmo. Son exemplos de funcións logarítmicas $f(x) = \log(x^2 - 2)$, $f(x) = \log(x + 1)$.

Polo tanto a función xeral sería $f(x) = \log_a^{g(x)}$ onde a función está definida sempre que a función $g(x)$ o estea.

Un caso particular de función logarítmica é a función logaritmo neperiano, $f(x) = \ln x$, onde a base é o número e .

2.1 Función logarítmica $f(x) = \log_a^x$ con $a > 0$ e $a \neq 1$

Para estudar estas funcións, imos calcular a inversa da función logaritmo $f(x) = \log_a^x$, onde $a > 0$ e $a \neq 1$.

1. Intercambiamos as variable y e x: $x = \log_a^y$
2. Aplicamos a definición de logaritmos para despxar y e obtemos: $y = a^x$

Obtemos que a función inversa dos logaritmos son as funcións exponenciais, polo tanto para estudar as súas características basta intercambiar o papel das variable x e y.

- O dominio de definición da función logaritmo é a imaxe da función exponencial, é dicir son os números reais positivos $(0, \infty)$.
- A imaxe da función logaritmo é o dominio da función exponencial $Im f = \mathbb{R}$
- Son continuas e sempre pasan polos puntos $(1,0)$ e $(a,1)$.
- O eixe OY, isto é a recta $x=0$ é unha asíntota vertical.
- Son crecentes se $a > 1$ e decrecentes se $0 < a < 1$.
- Son cóncavas para abaixo(n) se $a > 1$ e cóncavas para arriba se $0 < a < 1$.

Exemplo

Representa a seguinte función $f(x) = \log_2 x$

1º Dominio $(0, \infty)$

2º $Im f = \mathbb{R}$

3º Pasa polos puntos $(1,0)$ e $(2,1)$

4º Asíntota vertical no eixe Y

5º $a=2 > 1$ é unha función crecente

6º Táboa de valores:

x	4	8	1/2
y	2	3	-1

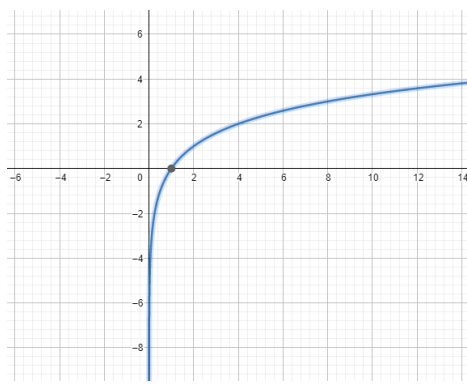

Ilustración 4: Función Logaritmo

Lembra: Dúas funcións f e g son inversas cando se cumpre que: $g(f(x)) = x$ e $f(g(x)) = x$. Neste caso $\log_a^{a^x} = x$ e $a^{\log_a^x} = x$.

Na seguinte imaxe temos as gráficas das funcións logarítmicas máis usadas.

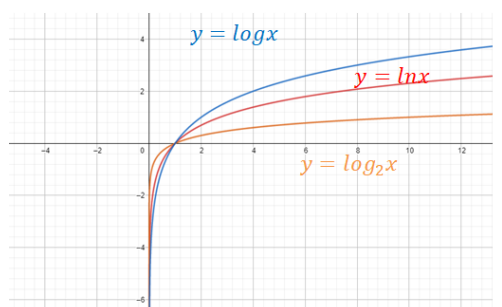

Ilustración 5: Exemplos de funcións Logarítmicas

2.2 Exemplos de funcións logarítmicas

En psicoloxía ten moita importancia o estudo das percepcións. A percepción depende, é unha función, dos estímulos físicos. Por exemplo, podemos falar da iluminación, I , que pode ser medida fisicamente e a percepción, S , que aprecia un individuo. A relación entre as dúas variables vén dada polo que se chama a Lei psicolóxica onde temos: $S(I) = C \log I$, con C constante. Para valores pequeno de I o individuo aprecia pequenos cambios pero se o valor de I aumenta os cambios aumentan.

3. Funcións definidas a anacos

Unha función definida a anacos é unha función que ven dada por expresións diferentes en distintos intervalos de su dominio. O dominio dunha función definida a anacos está formado pola unión dos intervalos nos que está definida, exceptuando os valores de cada intervalo nos que a expresión correspondente non teña sentido.

Exemplo 1

Calcula o dominio e representa a seguinte función $f(x) = \begin{cases} x - 2 & \text{si } x \leq 0 \\ x^2 & \text{si } x > 0 \end{cases}$

Neste caso o dominio será todo $\mathbb{R}$, xa que a función está definida por dúas función polinómicas, e estas están definidas para todos os números reais.

1º Estudamos as funcións definidas en cada un dos tramos

No primeiro intervalo $(-\infty, 0] \Rightarrow f(x) = x - 2$, é unha recta necesito mínimo dous puntos. No caso destas función sempre se debe calcular a imaxe dos puntos onde cambia a definición, neste caso o a imaxe do valor $x=0$. Polo tanto $f(0) = x - 2 = -2 \Rightarrow (0, -2)$. Calculamos unha táboa de valores para puntos onde o anaco da función está definida, isto é os valores menores que 0.

x	-4	-2	-1
y	-6	-5	-3

No segundo intervalo $(0, \infty) \Rightarrow f(x) = x^2$, é unha parábola, $a=1 \Rightarrow$ cóncava para arriba necesito o vértice $(0,0)$ e o valor do extremo que neste caso coinciden, tamén coincide cos puntos de corte cos eixes, así que temos que construír unha táboa de valores para os puntos onde estea definida a parábola, para os valores máis grandes que 0.

x	1	2	3
y	1	4	9

2º Representamos cada parte:

No seu dominio de definición, cada anaco vai debuxada nunha

cor e podemos observar que ao final da recta de cor azul temos un punto xa que a gráfica tomaría ese valor, para o valor da variable $x=0$.

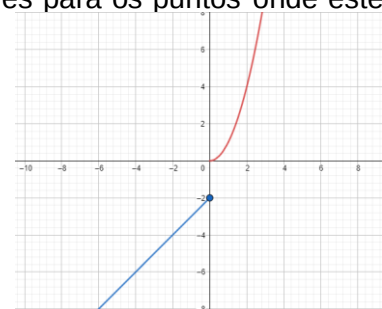

Ilustración 6: Función anacos

Exemplo 2

Calcula o dominio da seguinte función a anacos e fai a súa representación gráfica:

$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{x+2} & \text{si } x < 0 \\ x+2 & \text{si } x \geq 1 \end{cases}$$

Podemos observar que no primeiro anaco temos un denominador polo tanto a función non existe se o denominador toma o valor cero, isto é, $x+2=0 \Rightarrow x=-2$ este valor é un numero menor que cero así que teremos que eliminalo do dominio. Para o intervalo de $[0,1)$ non temos función.

$$\text{Dom } f = (-\infty, -2) \cup (-2, 0) \cup [1, \infty)$$

1º Estudamos cada unha das funcións nos tramos correspondentes:

A primeira función é unha función racional, $f_1(x) = \frac{1}{x+2}$ recordemos os pasos para representar unha función deste tipo.

a) Dominio, igualamos o denominador a cero $x+2=0 \Rightarrow \text{Dom } f = \mathbb{R} - \{-2\}$, descontinua en $x=-2$

b) Asíntotas $x=-2$ e $y=0$

c) Táboa de valores

x	-4	-1	0
y	-1/2	1	1/2

A segunda é unha recta $f_2(x) = x+2$ continua, definida para todos os números reais, debemos ter unha táboa de valores, e un destes puntos debe ser onde cambia de definición, $x=1$.

x	1	2	3
y	3	4	5

2º Representamos cada parte, no seu dominio de definición, cada anaco vai debuxada nunha cor, e podemos observar que ao final da recta de cor vermella temos un punto xa que a gráfica tomaría ese valor, para o valor da variable $x=1$

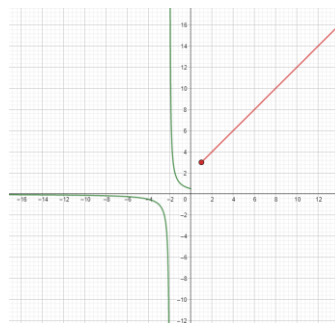

Ilustración 7: Función a anacos 2

3.1 Función valor absoluto

A función valor absoluto é unha función que asocia a cada número real o seu valor absoluto $f(x) = |x|$. A función valor absoluto a podemos entender como unha función a anacos da seguinte forma:

$$f(x) = \begin{cases} x & \text{si } x \geq 0 \\ -x & \text{si } x < 0 \end{cases}$$

A expresión xeral, do valor absoluto dunha función defínese así:

$$y = |f(x)| = \begin{cases} f(x) & \text{se } f(x) \geq 0 \\ -f(x) & \text{se } f(x) < 0 \end{cases}$$

Para representar graficamente o valor absoluto dunha función debemos cambiar de signo los anacos en los que la función é negativa.

Exemplo

Representa $f(x) = |2x - 4|$

1ª Forma:

Representamos a recta, $f(x) = 2x - 4$, construiremos unha táboa

de valores:

x	0	2	4
y	-4	0	4

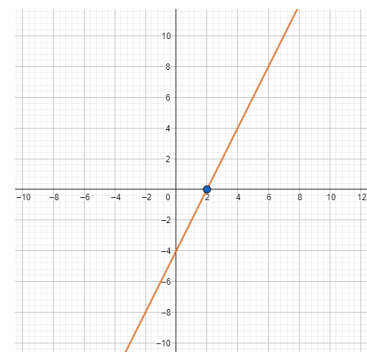

Ilustración 8: Recta

A parte da recta que queda por debaixo do eixe X por simetría o pasamos para o segundo cuadrante, o que é o mesmo todos os puntos con imaxe negativa, pasan a positivo.

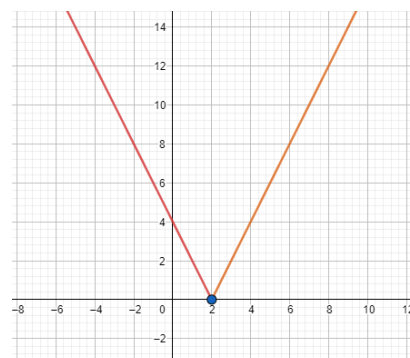

Ilustración 9: Valor absoluto

2ª Forma:

$f(x) = |2x - 4| \Rightarrow 2x - 4 = 0 \Rightarrow x = 2$ estudamos o signo en cada intervalo e obtemos a seguinte función:

$$f(x) = \begin{cases} 2x - 4 & \text{se } x \geq 2 \\ -2x + 4 & \text{se } x < 2 \end{cases}$$

Entón temos que representar unha función a anacos formada por dúas rectas e obtemos a mesma gráfica.

3.2 Función parte enteira

Chámase función parte enteira dun número x , ao maior número enteiro menor ou igual a x . A partires disto, definimos a función parte enteira de x , $Ent(x)$, que fai corresponder a cada número a súa parte enteira. Trátase entón dunha función a anacos como poderemos ver na súa representación:

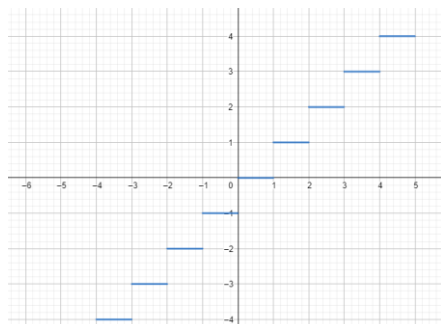

Ilustración 10: Función parte enteira

4. Uso de ferramentas dixitais

Todos os gráficos desta unidade están realizados co programa GeoGebra. Como xa mencionamos na unidade de funcións é un programa sinxelo de manexar, neste caso imos ver como se representarían as funcións a anacos, para as cales úsase un comando especial.

Se temos que representar a función $f(x) = \begin{cases} x - 2 & \text{si } x \leq 0 \\ x^2 & \text{si } x > 0 \end{cases}$ deberemos usar o comando Función, no introducir a función directamente, xa que desta forma non podemos introducir o intervalo de definición. O procedemento sería o que observamos na imaxe:

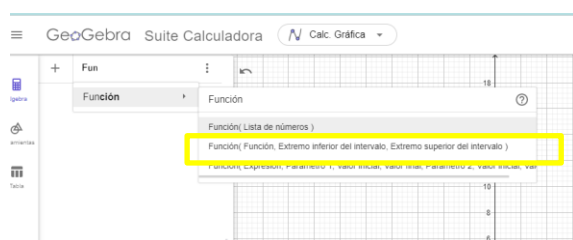

Ilustración 11: Geogebra

Unha vez na opción sinalada escribiremos a función e os intervalos: $Función(x - 2, -\infty, 0)$

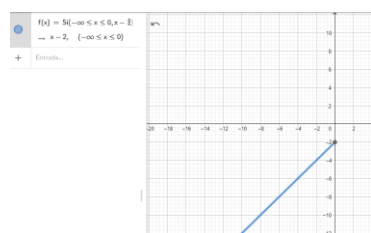

Ilustración 12: Geogebra 2

Así sucesivamente cos demais anacos de funcións. Tamén se pode facer co comando **Si(condición,entón)**

Licenzas das ilustracións

Ilustración	Recurso
Ilustración 1. Exponencial	Autoría: Propia
Ilustración 2: Imaxe GeogGebra	Autoría: Propia
Ilustración 3. Exemplos de funcións exponenciais	Autoría: Propia
Ilustración 4: Función Logaritmo	Autoría: Propia
Ilustración 5: Exemplos funcións logarítmicas	Autoría: Propia
Ilustración 6: Función a anacos	Autoría: Propia
Ilustración 7: función a anacos 2	Autoría: Propia
Ilustración 8: Recta	Autoría: Propia
Ilustración 9: Valor absoluto	Autoría: Propia
Ilustración 10: Parte enteira	Autoría: Propia
Ilustración 11: GeoGebra	Autoría: Propia
Ilustración 12: GeoGebra2	Autoría: Propia